

XXIV. FELIRAT A FILLOKSZÉRA-ÜGYBEN.*

Nagyméltóságú Miniszter úr! A fillokszéra-vésznek hazánkban való folytonos terjedése, természetének és következményeinek igen komoly volta egyáltalában, de különösen az a körülmény, hogy a fillokszéra ime már Szendrőn is konstatálva van, tehát Magyarország legbecesebb borterületét közvetlenül fenyegetve általános nyugtalanságot kelt, tisztelettel alólirottakat, mint az országos fillokszéra-bizottság tagjait arra indítja, hogy Nagyméltóságod kegyes színe elé a következő nyilatkozattal járuljanak.

A mióta a fillokszéravész hazánkban is felköltötte a közfigyelmet s ezzel kapcsolatosan arra indította a végrehajtó hatalmat, hogy az ügyet intézkedések tárgyává tegye, mi, tisztelettel alólirottak, mint szakemberek, minden meghívásnak nemcsak készséggel, hanem legtöbbször még egyéb kötelességeink hátraszorításával is eleget tetünk.

Részt vettünk minden bizottsági tanácskozmányban, a melyre meghívtunk s ott nyíltan legjobb meggyőződésünk szerint kifejtettük nézeteinket, javaslatainkat.

Szemünk előtt tartva azt, hogy a vész természete — akár annak hatását, akár ismeretét tekintve — leghatározottabban a gyakorlati tapasztalás terére utasította azokat, a kik avval megismerkedni tartoztak a végből, hogy célravezető intézkedéseket javasolhas-

* Minthogy a fillokszérára vonatkozó legelső közlések társulatunk Közlönyében jelentek meg, még pedig az első fölemlítés 1870-ben, az első ismertetés Kriesch János tollából 1872-ben, az első érdemleges megvitatás Herman Ottó és Dr. Horváth Géza tollából 1875- és 1876-ban, adjuk ezennel a jelen feliratot is, a melyet Dr. Than Károly, Dr. Wartha Vincze és Herman Ottó tagtársaink a kir. magy. földmívelési, ipar és kereskedelmi Miniszter úrnak benyújtottak. Tekintettel az ügy fontosságára, Közlönyünk júliusi füzetébe közölni fogja a fillokszéra-kérdés historikumát Magyarországban.
SZERK.

sanak, mi már évekkel ezelőtt minden tőlünk kitelhető módon egy rendszeresen működő, szakemberekből összealkotott állandó bizottság szervezését sürgettük, hangsúlyozván annak irodalommal és anyagi eszközökkel való megfelelő felszerelését.

Mi ugyanis már eleve meg voltunk győződve arról, hogy csak egy kellőképpen felszerelt, rendszeresen működő, a kezdeményezés jogával fölruházott bizottság vállalhatja el azt a nagy felelősséget, a mely egy gonosz természetű, a nemzet nagyfentosságú jövedelmi forrását végenyészettel fenyegető vész leküzdésével jár; és már eleve is meg voltunk győződve arról, hogy csupán csak az induktív módszer által egész szigorral diktált rendszeres tanulmányozás, észlelés, kísérlettétel az, a mi eredményekhez vezethet, a mi felbátoríthat minket a súlyos felelősségnek nyugodt lélekkel való elvállalására.

Sürgetésünk — fájdalom — sem azelőtt sem most kellő sikerhez nem vezetett. Mi sem a régi, sem a jelenlegi, nagyon ingadozó rendszer szerint működő bizottság összealkotásában, eljárásában megnyugvást nem találhatunk, így eredményeket sem várhatunk s ennélfogva felelősséget senkivel szemben sem vállalhatunk magunkra.

Engedje meg Nagyméltóságod, hogy az ügyek eddigi menetét röviden elősorolhassuk.

A fillokszéra-ügyben a tanácskozások 1875-ben kezdődtek s részünkről már ekkor javasoltattott egy, a franciaországihoz hasonló fillokszéra-bizottság szervezése, működésének rendszeresítése, a gyakorlati térre való átmenetel.

E helyett azonban a magas kormány jónak látta egy vegyes elemekből és csupán csak ad hoc összehívott bizottságot működtetni, mely inkább csak academice tárgyalta az ügyet s tényleg elejtett minden gyakorlati javaslatot.

Többek között elejtette az oly ki-

váló gyakorlati érzékkel bíró Korizmics László orsz. képviselő úrnak azon javaslatát, hogy a síma és gyökeres vészszőkkel való kereskedés betiltassék, tehát elejtetett egyike a legfontosabb rendszabályoknak, a melyeknek életbe-
léptetésére, ime későn, a vész folytonos, számos ponton való föllépése kényszerítette a kormányt.

Elejtette azon nézetünket, hogy az inficiált Kloszterneuburggal folytatott élénk kereskedés folytán a bajnak már az ország több pontján meg kell lennie, ennél fogva azon szőlőterületek, a hová kimutathatólag gyanús növények kerültek, megvizsgálandók.

A kormány szakközegei akkori-
ban leghatározottabban hangsúlyozták, hogy egyedül Pancsova van inficiálva.

Elejtette azon nézetünket, hogy egy adott területen sem a baj határait meghatározni, sem az irtást tökéletesen végrehajtani nem lehet.

Elejtette ugyancsak azon javaslatot, hogy raczionális, a szőlő kúszó természetére alapított mivelési kísérletek teendők.

Az enquéte e sorozatának a vége az volt, hogy Pancsován az irtás elhatározatott.

Az irtás végrehajtása közben az eljárás felebbzetett egy ad hoc összehívott szakbizottság elé, mely ellentmondott azon véleményünknek, hogy a szénkéneg a gyökeres, biztos irtásra nem alkalmas.

Elhatározatott az irtás folytatása, mely utóbb póthitelt tett szükségessé, mi azonban a törvényhozást ingadozóvá tette s a képviselőház pénzügyi bizottságát arra indította, hogy úgy a kormány szakembereit, kik az ügyet kezökben tartották, valamint az ellentélemény képviselőit is kihallgassa.

A pénzügyi bizottságnak 1877-dik évi márczius 15-ikén tartott ülésében indokolt előadásunk folytán egyhangúlag elhatározatott az eredménytelennek bebizonyult irtás beszüntetése, a póthitel megtagadása.

Az illető előadásban pozitív javasla-

tok is foglaltattak, többek között a harmadik szám alatt (11-dik oldal) egy bizottság szervezése.

Az irtási műveletek beszüntetésével a magas kormány teljesen elejtette a fillokszéra-ügyet, Pancsova magára hagyatott.

Mi magunk azonban teljesen meg voltunk győződve arról, hogy rövid idő múlva a baj több ponton felüti magát, új mozgalom fog támadni, s megváltunk győződve arról is, hogy a következők a mi nézetünk helyessége mellett fognak tanúskodni.

Az új mozgalom bekövetkezett s mi nyugodt lelkiismerettel elmondhatjuk, hogy ideje korán tett, de elejtett javaslataink helyessége teljesen kitűnt.

Korizmics László úrnak javaslatát immár a törvény szentesíti.

Állításunk, hogy az ország számos pontja inficiálva van, igaznak bizonyult be. Akkori ellenfeleink most már a bizottsági ülésben is bevallották, hogy a baj határait meghatározni, az irtást biztos sikerre vezetni lehetetlen.

Ugyanők ma már osztoznak azon nézetben is, mely ellen a leghatározottabban küzdötték, hogy t. i. a szőlő mivelés-módja befolyással van a vész hatására.

Franciaország egy milliard frankkal fizette meg azt a tanúlságot, a melyet mi már 1877-ben a tudomány alapján kimutattunk, hogy t. i. a szénkéneg mint irtószer nem bír abszolút értékkel.

És teljesen érvényre jutott az a tétel, melyet Barral Franciaországban már régen hangoztatott s a melyhez mi csatlakoztunk, hogy t. i. a szőlő ellentálló képességének fokozásában van meg a védelem a fillokszéra támadásai ellen.

Ez a mult.

Most pedig engedje meg Nagyméltóságod, hogy a jelenre s a jövőre térhessünk át.

Nagyméltóságod az 1880-ik évi II-ik törvényzikk alapján, mely ez év

február 4-én szentesítettett, összealkotta a mondott törvényczikk 1. §. értelmében a szakbizottságot, a melybe mi, tisztelettel alólirottak is meghivattunk.

Valamint a múltban, úgy ez alkalommal is teljes kézséggel engedtünk a megtisztelő meghívásnak s legtöbbször egyéb kötelességeink rovására részt vettünk a tanácskozásban, nemcsak, hanem még javaslatok és tervezetek szövegezésével, magán szorgalomból még kísérletekkel is foglalkoztunk. Megtettünk azonkívül mindent a végre, hogy a bizottság működése szilárd alapon rendszeresíthessék.

Indítványoztuk a bizottságnak a megfelelő irodalmi egyéb eszközökkel való felszerelését.

Indítványoztuk a becikkelyezett Lausannei nemzetközi szerződés értelmében a konvenczióhoz tartozó államokkal való összeköttetés létesítését; a folytonos nyilvántartást.

Indítványoztuk a pancsovai kísérleti állomásnak haladéktalan életbeléptetését, nemcsak, hanem annak tervezetét ki is dolgoztuk.

Indítványoztuk azt, hogy az inficiált területek állapotáról, új esetek felmerüléséről a bizottság haladéktalanul értesíthessék.

És indítványoztuk azt, hogy a bizottság számára szerzettessenek be állandó útijegyek, hogy annak tagjai az inficiált területeket, az azokon folyó munkálatokat bármikor ellenőrizhessék.

Szóval, törekedtünk arra, hogy a bizottság működése úgy tudományos, mint a gyakorlati kivitel tekintetében a feladatnak megfelelő legyen.

Ámde sajnálattal kénytelenek vagyunk konstatálni azt, hogy a működés tekintetében elfogadható sikerre nem jutottunk.

Az irodalmi és egyéb eszközök megszerzése nincsenek; a külfölddel való összeköttetés létesítve nincsen; a kísérleti állomás ügye, melynek tervezetét 24 óra lefolyása alatt kidolgoztuk, halogatás folytán ez időre már megkésett; az olyan nagy föltűnést okozott rendkívül fontos szendrői esetről a bizottság tagjai mind e mai napig hivatalos értesítést nem nyertek; a bizottság tagjai ellenőrzés tekintetében semmit sem tehetnek.

A dolgok ilyen szomorú állását most még az is tetézi s állásunkat éppen elviselhetetlenné teszi, hogy a közvélemény a bizottság ellen kezd fordulni.

Így többek között Debreczen polgársága egyenesen a bizottságot teszi felelőssé azért, hogy kertészeti egylete a bukás szélére sodortatott, minthogy ott már öt szakember vizsgált, anélkül hogy megállapíthatta volna, vajjon van-e fillokszéra vagy nincsen? Ilyen esetben bajos a közvéleményt meggyőzni arról, hogy mi, kik a múltban úgy mint a jelenben mindent elkövetünk, hogy a működés rendszeres legyen, vádolhatók nem vagyunk.

Mindezek arra indítanak minket, hogy a legteljesebb tisztelettel, de egyzersmind határozottsággal is Nagyméltóságod színe előtt kinyilatkoztassuk, hogy mi az ilyen alapon való működésben tovább részt venni nem óhajtunk, felelősséget semmi tekintetben nem vállalhatunk, ennél fogva kérjük Nagyméltóságodat, méltotassék minket a további közreműködés alól fölmenteni.

Kik egyébiránt maradtunk stb.

Budapesten, 1880 junius 1-én.

DR. THAN KÁROLY s. k.

DR. WARTHA VINCE s. k.

HERMAN OTTÓ s. k.